Ч. 130 (13.078). Львів, середа 15. червня 1932. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Напередодні ферій.

Вже недалекий час ділить нас від літніх ферій. Молодь з усяких типів шкільних установ розїдеться на двомісячний спочинок. Тому насувається питання, чи наша молодь, бодай ця зі старших гімназіяльних кляс та вищих шкіл може думати про спочинок як безцільне вилігування, про пусті забави й гульню? Чиж може вона спокійно заложити руки, думаючи, що вже виконала свій обовязок як ученика чи студента в шкільному році?

На ці питання мусить молодь сама собі відповісти. Над цими питаннями мусять призадуматись і старші, в першу чергу батьки, як безпосередні виховateлі.

Праця над умовим розвитком, над самоосвітою, не кінчиться ніколи на шкільній лавці і для цієї праці немає вакацій. Процес самоосвіти проходить не лише крізь книжки й скрипти, але головно крізь сірий життєвий шлях. І лише на цьому шляху вчиться молодь жити самостійним життям. Вакації — це найбільш пригідний час на таку працю. Молодь не звязана щоденними лекціями, не стиснена мурами — вільна, свобідна, шукає тепер всього того, що моглоб навчити її практики не теорії життя. І ось чому в цьому часі вакацій молодь наша повинна — *мандрувати*. Поділля, Покуття, Карпати, Лемківщина, Волинь, Холмщина, Полісся і Підляша — ось маршрута для нашої молоді! Там стрінеться наша молодь віч-у-віч з рідним народом, пізнає його психіку, звичаї й обичаї, пізнає його ідеали і сіру нужду і мозольну боротьбу. А це пізнання стане безсумнівно великим добутком в ділянці самоосвіти.

З вище згаданими мандрівками вяжеться ще одна preважна справа. Йдучи в народ, в маси, наша молодь не сміє йти з пустими руками. Вона мусить іти туди з рідним словом, рідною газетою, рідною книжкою, звуками рідної пісні й музики. Наша молодь і старші повинні тямити, що в часі вакацій ждуть помочі від молодих сил і „Рідна Школа“ і „Просвіта“ і „Луги“ і всі національно-творчі почини. Ширення й поглиблення розуміння рідношкільної ідеї, виклади з обсягу рідної історії, географії, економіки, освідомлення потреби фізичного виховання, ось праця для молоді в часі вакацій. І не можна обмежитись лише до „своєї“ місцевости. Треба йти в інші села, місточка й міста, йти туди, де піти вдасться, вдертися у кожний куток, вступити до кожної читальні, скрізь дати товчок до якогось нового позитивного діла, всюди оживити приспане життя. Ось праця на вакації, праця для суспільности й нації. Лише така праця може приготовити нашу молодь до ролі будучих провідників і дати їй змогу безпосередньо пізнати народні маси, їх психіку й думки та справжні потреби. Цього знання не заступлять найсильніші словесні фрази, ані теж найбільш ефектовні й жертвенні, але пусті у наслідках і небудуючі діла. Лише праця для народу, позитивна, творча праця може стати доказом, що наша молодь уміє не тільки критикувати, але й достойно виконувати обовязки, які на неї наклала вже сама молодість з питомою їй прикметою, якою є жвавість і актуальність. Однак молодість не є власністю самої молоді: вона належить цілій нації, як національна цінність. Вакації є саме нагодою все це доказати.

Степан Конрад.

ПРАГА ЯК ОСЕРЕДОК МІЖСЛОВЯНСЬКОГО ЖИТТЯ.

(Жмуток вражінь).

Зовнішній вигляд. — За економічну незалежність. — Кілька історичних дат. — Виїмкове становище серед словян.

При переїзді границі чеської землі вразить кожного словянина особливий вигляд чеських піль, лісів, рік і доріг. Все те дбайливо удержане, оброблене, спрямоване — дає дуже прозорий плян чеського краєвиду. Немає на чеській стороні занедбаних розлогих неужитків або некарних вибоїстих доріг. Чехи очевидно вміють придати всьому належний вигляд. Навіть самі вони у праці інакше виглядають як усі інші словяни. Всі вони добре зодягнені, обуті, дужі і видко ситі. Села перемінилися вже скрізь у муровані оселі з усіми сучасними вигодами життя і полекшами у праці. Тільки тут і там замітиш ще старушку в старовинній довгій до кісток спідниці з запаскою, у хустині на голові, що прямує до своєї старенької біленої хатини під ветхим соломяним дахом. Це одинокий слід колишнього культурного спорідення між давною Чехією та сучасною Галичиною.

Ця нерівність у культурному стані Галичини і Чехії є вислідом довгої праці віків, що вже на зарані історії посіяла на чеській землі німецькі оселі і цим робом змусила чехів до найшляхотнішого суперництва. Німці словянилися, а чехи ставали на щораз то вищий щабель культури. І сьогодні, таксамо як і вчора, не тільки ми східні словяни, дальші свояки чехів, але й їх найближчі братя поляки — кожний із нас словян може бажати собі і свому народові такого високого рівня цивілізації і культури, на якому станули серед словян одиноко чехи.

Можливо, що цей край стократно благословенний успіхом невсипущого труду довгого ланцюга поколінь, стане зразком нового життя і нашій занедбаній Підкарпатській Україні. Здається вже сьогодні можна думати про корисний вплив чеської акуратности у рільничій культурі і в нас — у Галичині та на Волині — через учнів чеської господарської техніки. Коли ж цей вплив чеської рільничої культури остаточно переродить українське село Підкарпаття і Подністрівя, то буде це дійсно реальне придбання України після світової війни.

Історія Чехії проходить у постійному змаганні з німцями за політичну й економічну незалежність цієї багатої славянської території. Найтяжчі рани і найбільше болючі удари для чеського національного себелюбства завдавали Габсбурги після вибору Фердинанда 1526 р. за чеського короля... Рільниче населення жило у февдальній залежности від власників замків і їх управителів. Але не був цей народ ніколи предметом панщизняної самоволі невідповідального перед ніким поміщицтва та їх гайдуків. Чехом, мораваном, словаком, слезаком ніхто не пробував верховодити так, як це ділялося в лихому розумінні цього слова з українським людом. Ось чому-то чехи завдяки давньому суперництву з німцями завсіди тільки зискували.

Декілька пригадок з історії чеського народу потвердить висказану думку про корисність міжнаціонального культурного суперництва. За чотири віки панування перемисловичів Чехія дійшла до такого розцвіту, що її король німець Карло IV. у половині XIV. століття був уже імператором Германії і дав їм перший словянський університет у Празі. Монументальні будівлі з цього часу в Празі та околиці є початком величнього будівництва, що по сьогодні буйно процвитає у чехів. Діяльність Гуса як основположника суто національного письменства чехів, випередила на повних сто літ такуж діяльність Лютра серед німецького народу.

Завдяки великій потенції і розмахові, що дали чехам довгі віки всебічно творчої незалежности, чеський народ вспів не тільки пережити тяжкі чотири віки чужовластя, але здобути собі чимале значіння серед інших словян. Культурно-національну працю чеського народу від кінця 18. століття характеризує зразкова систематичність і пляномірність. Економічна політика самого чеського народу і зовнішня політика його представників у віденському парляменті, були пронизані живою традицією колишньої творчої державної незалежности. А все те разом взяте вчинило те, що столиця чеського народу Злата Прага, була не тільки осередком діяльної самосвідомости власних сил народу, але й джерелом національного відродження інших словян.

Згерманізована Прага піднімається до нового життя у 1848 р. тільки завдяки горстці ідеалістів, що продовж перших десятків 19. століття у свому Національному музею запопадливо вивчали чеську старовину. Після цього весь чеський народ почав творити густу сітку народніх читалень і шкіл. Блискуча діяльність Чеської Людової Матиці, на зразок якої у нас була подумана „Рідна Школа“, спиралася виключно на вкладках широких мас, але не — як у нас — на жертвенности нечисленної та незаможної інтелігенції. Рівнож на будову величнього театру зложився у великій мірі сам народ. Одиноко розбудова поважних осередків музейництва, наукових книгозбірень та академії наук була ділом виключно найвищих кол чеського інтелігентного товариства і його звязків з представництвом великих чеських землевласників, промисловців, купців і фінансістів...

І воно якось так само собою склалося, що один з нечисленних словянських народів став справжнім осередком словянського світа. Правда, серед словян чехи є одиноким народом, що розвивав своє історично-політичне життя не шляхом поширювання своєї влади на чужі території, тільки пляномірним внутрішнім будівництвом при помочі скупчених творчих сил. Чехи зберігали всі верстви населення у доволі щільному обєднанні національною свідомістю. І тільки завдяки цьому вони завсіди розпоряджали значними фондами на культурне будівництво. А крім того була в них завсіди особлившa внутрішня дисципліна, яка наділяла найбільшим довірям загалу нечисленний гурт діячів культурно-національної праці.

І. Свенціцький.

(Продовження буде).

—o—

Свято молоді.

(Жмут вражінь.)

Післявоєнне лихоліття, що викликало самозрозумілу переміну в психічному наставленню українського громадянства по цей бік Збруча, позначило її між іншим двома моментами, що оформилися в дуже характеристичних і вимовних маніфестаціях. Маємо на думці щорічне свято „Рідної Школи“ й зеленосвяточний поклін могилам героїв. Обі ці маніфестації набрали з часом усіх признак загальноукраїнських, національних свят, які заміняли собою закорінене до війни святкування Шевченкових роковин, поширюючи рівночасно свої форми й поглиблюючи зміст. Довоєнні Шевченкові роковини це було свято великої *ідеї* відродження українського народу. Довкола неї оберталися святочні промови, вони теж запліднювали уми й душі учасників. Одначе з моменту, коли Шевченкові ідеї сталися, хоча й на короткий момент дійсністю, рівночасно форма й зміст Шевченкових роковин сталися коли не за вузькими то надто абстрактними для того, щоби з досьогочасною силою захоплювати повоєнне й пореволюційне громадянство. Протягом десятиліття після війни й визвольної боротьби ми мали нагоду обсервувати факт поневільного занику традиції Шевченкових роковин й також поневільного повстання нової форми національного культу для конкретного Минулого. Наш щорічний поклін Могилам Ге-

ров, це найвищий і найглибший вираз нашої пошани й подяки для тих, що свій національний обовязок вже сповнили — наше дорічне свято молоді — це вавна маніфестація батьківської любови й печаливости для тих, що прийшовши по нас, станутъ на тверду службу національного обовязку. Скільки в тому глибокої символіки, а в парі з тим, наскільки конкретним й уловимим для нового українського громадянства є зміст цих двох національних маніфестацій.

Цьогорічне Свято Молоді, львівського рідношкільного району за нами. Неділя 12. ц. м. була одним з тих справжніх свят українського Львова, якого чар залишиться в серцях учасників напротязі цілого року аж до чергового свята, коли матимемо знову змогу провірити наші досягнення й порівнати їх з минулорічними.

Непевна погода, обмеження свята виключно до львівського рідношкільного району не мали вливу на скількість учасників і видців та якість продукцій. Битком набита площа „Сокола-Батька" замаєна пестрими народніми одягами нашої дітвори й молоді, викликала величаве вражіння, в якому імпозантність суперничала з виїмковою мальовничістю. Уже дефіляда рідношкільних лав, у якій приняли участь „наші найменші" з діточих садків і захоронок разом зі своїми середньошкільними товаришами, викликала крім подиву для ладу й карности глибоке зворушення. Почуття карности й святочности моменту, яке малювалося на дрібоньких діточих обличчах, уділювалося захопленим глядачам, що з глибоким зворушенням піднялися, коли проніся по площі повний ліричної ніжности „Гимн „Рідної Школи".

Описувати й оцінювати рухові та танкові продукції молоді, що заповнили ціле недільне пополудне, силуватися на підмічення неточностей чи недотягнень у виконанні поодиноких точок, булоб зайвою й безуспішною роботою. На похвалу всім школам, всім вчителям і всім без виїмку виконавцям мусимо признати, що рівень технічного виконання усіх точок програми був настільки високий, що можна говорити тільки про піднесення її деяких моментів до висоти справжнього мистецтва. Такого рівня досяг напримір танок дітвори зі серпами, а просто естетичною насолодою було виконання танкової композиції „Верховино". Було місцями вражіння, що перед нами не шкільна молодь, але справжні артисти у свому фаху, очевидно без тієї рутини й трафаретности, яку поневолі наказує їм професія.

Виїмковою довою ритмічности вибивалися вправи руховичок торговельної школи, повним темпераменту й сили був „аркан", а справністю та прецизією дивували нас сміді „вежі" старшої молоді. Цілість була насолодою для ока спрагненого світла, краски й руху.

А хто з учасників мав можність підглянути, яке вражіння викликувала зява наших найменших на площі, серед мас вбогого українського населення львівських периферій, серед тих, здебільша голодуючих, безробітних батьків і матерей, хто бачив сльози щирого захоплення на їхніх очах, цьому став з одного погляду ясним, чим стали наші Рідношкільні Свята для поглиблення й поширення національної свідомости в колах, до яких вони досі не находили доступу.

—o—

Ґете і... ми.

Наук. Т-во ім. Шевченка влаштувало 12-го т. м. „Святочне зібрання секцій і членів Н. Т. Ш. з приводу 100-ліття смерти велитня німецької та світової літератури Й. В. Ґете". Важко збагнути, чому секція української фільольоґії дала почин до такого свята; досі вона не робила таких свят навіть у честь рідних письменників. Чи члени її справді почували себе в силі сказати щось нового про творчість Ґетого?

Із програми виходило би, що свято призначене для вчених. Д-р І. Раковський, що мав єдиний реферат, який можна було з цікавістю вислухати, найшов єдину правильну розвязку: заявивши скромно, що на згадану тему німці написали чимало томів, поінформував присутніх у легкій та безпретенсіональній формі про всесторонню працю Ґетого в ріжних ділянках природничих наук, показуючи, як інтуїція геніяльного мислителя випереджувала досліди спеціялістів-учених.

Д-р І. Свєнціцький мав говорити про „Творчість Ґетого на тлі доби 1749—1832". Про саму тему довідались ми небагато; зате чули про кохання Ґетого до Бріон, про те, коли Ґете почав писати „Фавста" і коли його скінчив, а вкінці слухали декламації засппіву до „Фавста" і „Прометея". Крім цього Ґете дістав усі можливі епітети, які тільки є в репертуарі імпровізаційного промовця: ґеній, справжній революціонер, речник законів еволюції, реальний політик (?), соціольоґ (?), основник якогось нового европейського напрямку вселюдського болю і найближчий до пантеїстів і панкосмістів (чи щось у цьому роді!) ...у модерній фільософії. Такі фрази за реалізм Ґетого були перетикані епітетами, які можна повторити при всіх поетах світа, а саме, що він любив гарне, а не любив поганого і що його твори „це перли, добуті із самого дна людської душі". Те, що прелеґент казав про якісь літературні напрямки у звязку із впливом „Вертера" або „Германа й Доротеї" було його звичайною своєумною фантазією, так само як і уся характеристика його світогляду.

Коли ми в редакції прочитали програму рефератів цього свята і побачили заголовок „Україна й Ґете" почали шукати у здогадах, які звязки міг Ґете мати з Україною. Тоді Галактіон Чіпка написав у „Ділі" дня 9. червня фейлетон „Ґете і ми". Зроблений ним жарт виправдався зовсім. Д-р Я. Гординський почав свій реферат „Україна й Ґете" справді від факту, про який згадує Борщак у своїй книжці про Орлика: що Григор Орлик лежав ранений у домі батька Ґетого. Висновки нашого фільольоґа на цю тему справді ревеляційні: поет Ґете міг може почути тоді, що цей французький старшина — українець і може міг зацікавитись Україною... хоча на це нема ві-

Катедра української мови на берлінському університеті.

Пруське міністерство освіти іменувало в порозумінні з міністерством закордонних справ проф. д-ра З. Кузелю доцентом при орієнтальному семинарі берлінського університету. Він має викладати й вести вправи з обсягу української мови та українського краєзнавства. Виклади пічнуться з початком зимового семестру. В історії берлінського університету це перший випадок, що українська мова стала предметом наукових студій й набула право громадянства на рівні з іншими мовами.

Орієнтальний інститут людей практики, дипльоматів, економістів і т. п., що займають важні посади і відповідальні місця в уряді. Тому цей інститут залежить не безпосередно від пруського міністерства освіти, але від міністерства закордонних справ. Його можна порівнати з консулярним відділом віденської експортової академії.

Вільгельм II. не думає вертати.

БЕРЛІН, 13. VI. ПАТ. Кореспондент „Сандей Кронікль" мав розмову з б. німецьким цісарем Вільгельмом II., який заявив, що рішучо не рахується зі своїм поворотом на німецький престіл. На запит, чи б. кронпрінц має які шанси вибору на президента держави, Вільгельм відповів, що знає добре популярність свого сина, але не думає, щоби він міг розвинути більшу політичну активність.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 15. ЧЕРВНЯ 1932.

МИКОЛА АНДРУСЯК 5)

З минулого Знесіння.

3. Українське культурно-національне життя на Знесінні. (XVI—XX ст.).

(Докінчення).

Як бачимо знесінчани беруть живу участь у змаганнях львівського міщанства в обороні своєї народности й церкви з початком XVII. ст. Не байдужою була для знесінчан і справа освіти. Вже в першому році (1586) істнування львівської братської школи дав туди на науку свого сина Кузьму Кузьма „від Вознесення", зобовязуючись платити 12 ґр. Рівнож і тодішній знесінський священик Андрій дав на науку трьох синів: Лукашка, Іванка й Петра, зобовязуючись платити від двох по 12 ґр., а від третього 6 ґр.

З того-то часу походить знесінське рукописне евангеліє, написане місцевим парохом Захарієм у 1603 р. У 1605 р. — на думку І. Губчака і Б. Януша — збудовано на Знесінні деревляну церкву, що перетривала до 1901 р. В дійсності цю церкву збудували вже після 1648 р., бо як знаємо з інших джерел — попередня церква згоріла в часі облоги Львова у 1648 р. Ця деревляна знесінська церква звернула від давна увагу дослідників церковного мистецтва своєю характеристичною будовою. Архітектурою цієї церкви займалися Адольф Леопольд Вольфскром, Фелішін Лобеський та Богдан Януш, а знимки її подали Т. Білоус, Й. Лепковський, Каз. Мокловський та Б. Януш. Вже з цього зацікавлення вчених бачимо, яка цінна перла своєрідної церковної архітектури була на Знесінні й сьогодні мусимо жаліти, чому досі не зберегли цієї найстаршої деревляної церкви в околиці Львова й заступили її мурованою, на вид якої — по словам Януша — трудно позбутися відрази, а щонайменше незадоволення.

З другої половини XVIII. ст. маємо вістку про знесінського священика Іллю Пароловича сторонника львівського епископа Йосифа Шумлянського у часі боротьби за епископську катедру між останнім і Єремією Свистельницьким.

З кінця XVII. ст. маємо спис членів знесінського церковного брацтва, серед яких подибуємо ось такі імена й призвища: Іван Драгний, Федір Кордон, Степан Вертипорох, Сенько Кушевич, Олександер Болкотович, Іван Кошулинський, Телечинський, Карабан, Скавронка, Стрепко й інші.

З того часу (1699 р.) походить і помяник померших, зладжений тодішнім місцевим парохом Симеоном Василевичем: „Іросимонъ си єстъ помяникъ рекомый Соботникъ всѣхъ о Христѣ братій, ктиторовъ церкве, Храму Вознесенія Господа нашего Іисуса Христа"... З нього довідуємося про завіщання знесінського бездітного подружа Антона й Анни, які записують церкві сіножать під млином званим „Бабій ріг"; арендар цієї сіножати повинен за поминання їхньої душі давати до церкви 7 зол., на свічку 5 зол., а священикові на молитву 9 зол. Цей заповіт кінчився закляттям, що „невиповняючий і запираючийся дани сей церкві божой і священику, отвіт судії справедливому на его страшном суді отдати іміет".

Жива діяльність львівських і підльвівських церковних брацтв у XVII. ст. завмирає у XVIII. ст. У тім часі село Знесіння, подібно як й інші галицько-українські села, живе в безпросвітньому стані. Щойно 10 літ після памятного для Галичини 1848 р. засновує тут львівська гр.-кат. консисторія школу-дяківку; число школярів у першому десятилітті її істнування не дотягало до 50-тки, хоч кількість здібних до школи дітей була більша. Згодом завели там 4-клясову народню школу з викладовою мовою польською. Сьогодні є тут 7-клясова народня польська школа.

Перші обяви культурно-освітнього руху серед місцевого населення в добі українського національного відродження бачимо вже в 80-их рр. минулого століття: урядовець Ставропигії Олекса Щербан основує у 1883 р. на Знесінні читальню „Т-ва ім. Качковського". Одначе ця читальня проістнувавши який рік, завмерла і щойно у 1904 р. заснував місцевий дяк Лука Ставрицький удруге читальню „Т-ва ім. Качковського.

Був це час, коли провід „Т-ва ім. Качковського" рішуче схилився до москвофільства; тому не було жадної користи з цієї читальні для розбудження національної свідомости серед місцевого населення, а навпаки — шкода. Серед знесінчан ширилося москвофільство, вислідом чого була заснована у 1910 р. „Русская Дружина".

Одначе найшлися серед знесінчан також національно свідоміші одиниці; й вони оснували в селі дня 10. жовтня 1909 р. читальню „Просвіти". Хоч до світової війни не могла ця читальня, з огляду на короткий час свого істнування, сповнити як слід своєї місії, все таки вислідив її праці в поглиблюванні національної свідомости подекуди бачимо. З початком світової війни кількох знесінчан голоситься до леґіону Українських Січових Стрільців, а в 1918 р. яка трицятка є в рядах УГА.

Живіший культурно-освітній і орґанізаційний рух серед знесінських українців бачимо в останньому десятилітті. Нечинну в часі війни читальню „Просвіти" відновлено у 1922 р.; у 1925 р. спромоглися знесінські громадяни купити для неї власний дім. У 1927 р. засновують тут кооперативу „Народній Дім", що отвирає два роки пізніше свою крамницю. У 1927 р. повстає на Знесінні низка українських орґанізацій: „Народня Орґанізація" (30. І.), „Луг" (розвязаний 1930 р.), „Союз Українок" та кружок „Рідної Школи" зі захоронкою. В останньому часі основано другу читальню „Просвіти" на Старому Знесінні, підчас коли читальня „Т-ва ім. Качковського" не проявляє від 1914 р. жадної діяльности.

Цей рух серед знесінчан в останньому десятилітті свідчить про значне зміцнення національної свідомости й дає запоруку, що це громадянство зміцнить тепер український елемент княжого Львова.

—o—

яких даних. Після цього референт дає звичайний бібліографічний огляд перекладів із Ґетого українською мовою. Таку бібліографію аладив саме В. Дорошенко і д-р Гординський робить із нею те саме, що студенти університету: переходить ріжні перекладики і додає до кожного із них стереотипні компліменти „гарний“, „влатний“, „добра мова“... Цей механічний реєстр має буцімто доказати тезу, яку дивним дивом ставить В. Дорошенко у передмові до своєї бібліографії: „нам нічого соромитися перед людьми: маємо поважне число перекладів найкращих річей Ґете, які дають українському читачеві навагал досить добре поняття про творчість великого німецького письменника“. Що кажуть факти: досі не маємо ніодного повного перекладу „Фавста, „Германа та Доротеї“, слабий переклад „Іфігенії“ та „Вертера“, переспів „Лиса Микити“ і сотню поезій. Ані „Поезії та правди“, ані „Вільгельма Майстера“, ані „Посвячень із вибору“, ані одної праці, що саме може дати справжнє поняття про творчість Ґетого, зачинену в кількадесяти томах! Коли себе рівняємо із болгарами та сербами то нам „нічого соромитись“, але чехи саме підготовляють збірне видання творів Ґетого, а поляки мають аж 14 перекладів „Фавста“.

Д-р Гординський розуміє вплив Ґетого на українську літературу так, що кожний переклад, навіть маленького віршика із нього, є вже доказом впливу. Кожен, хто хоч дрібку критично орієнтується у понятті літературних „впливів“, знає, що Ґете ані своїми творами, ані своїм світоглядом не мав досі на наших письменників найменшого впливу і що навіть ті випадкові нечисленні переклади з нього не є ніяким доказом впливу його творів або ідей. Якщо наші вчені вже конче хотіли звязати Ґетого з українською літературою, то повинні були саме розяснити, чому не то культ Ґетого, (про який зовсім поважно згадував д-р Гординський), але навіть звичайний слабий вплив на українську літературу досі не мав ніяких психольоґічних підстав. Творчість Ґетого зовсім протилежна до основних рис усієї нашої літератури, звернено́ї досі виключно на суспільні поняття і натякати на його паралелі зі Шевченком так само смішно, як зараховувати (як це робив референт) до культу Ґетого... свята по гімназіях!

м. р.

„Російсько-українська угода“.

„Український коридор“.

З Льондону повідомляють, що представники тамошньої російської еміграції одержали почтою анонімовий меморіял „Про російсько-українську угоду“ на основі якої мало прийти між емігрантами до порозуміння в справі спільної протибільшовицької акції на випадок війни. На основі подрібної умови, яку, мовляв, списали 27. жовтня м. р. **Одеса буде вільним містом, а на Україні від польського кордону до Одеси повстає коридор на зразок сх.-пруського.**

Масові арешти шкільної молоді в Кремянці.

Починаючи від 5 червня в Кремянці і сусідніх повітах йдуть неустанні арешти серед української молоді, що вчиться в середніх школах м. Кремянця: в польському ліцеї, польській „самоконечній“ гімназії, комерційній школі, державній православній духовній семинарії, українській приватній гімназії і середній рільничій школі в Білій Криниці (коло Кремянця). Кожного дня підводами і залізницею привозять заарештованих учнів зі всіх сторін. Увесь розвідочний апарат змобілізовано і стягнено з Луцька. Як день так ніч ідуть у поліції допити, під проводом підпрокуратора рівенського окружного суду Стецького, що завідує виключно політичними справами і стало виступає у всіх політичних процесах на Волині. Вік учнів не відограє ніякої ролі, бо арештують навіть тих, що мають лише 14 років. Число арештованих доходить до кількох десятків, та кожної хвилини привозять нових. Поліція перевела трус і в інтернаті польського ліцею. Від дирекцій всіх кремянецьких шкіл поліція зажадала видачі учнівських шкільних зошитів всіх учнів, починаючи від IV кляси, для порівнання характеру письма, бо в арештованих найшли якусь переписку і якісь реферати. Обвинувачують всіх з арт. 102 російського карного кодексу, який карає 8 роками тюрми, за оснування якоїсь мітичної конспіративної терористичної організації „Юнак“. Досі на основі постанови слідчого судді Космідера на внесок підпрокуратора посаджено до вязниці в Кремянці: Василя Кавецького, учня ліцею, Льва Яськевича, учня духовної семинарії, матуристів української гімназії: Аркадія Трачука, Петра Львовича і Миколу Недвецького, учнів VII кл. укр. гімн. Ігоря Шубського і Юрія Козубського і ін. Вязнична адміністрація розсадила арештованих між карних злочинців.

—o—

Присилайте жертви на будову нагробника Іванові Франкові, який уже будується. – Гроші слати до „Центробанку“ на конто ч. 9003.

Передвиборча партійна консолідація.

БЕРЛІН, 13. VI. ПАТ. У звязку з недалекими виборами до райхстагу, серед групи і партій центра зазначуються тенденції консолідувати сили, щоби побільшити їх виборчі успіхи. Вівторок відбудуться збори представників партії господарської, людової і державної, щоби порозумітися в справі обеднання сил на терені виборчої акції. Провідником нової партії має стати д-р Екенер, відомий командант кермового бальону „Цепелін“.

Б. посол ред. Д. Паліїв обвинувачений у державній зраді.

В понеділок, 13. п. м. розпочався процес проти б. посла УНДО. гол. ред. „Нового Часу“, *Дмитра Паліїва*, обвинуваченого за злочини, передбачені §§ 58. і 65. а) карного закону.

Трибунал творять: предсідник трибуналу радн. *Тертіль* і вотанти: *Слезановський* і *Ягодзінський*. Обвинувачує прок. *д-р Ліпш.* Боронять адв. *д-р В. Старосольський і д-р Ст. Витвицький.* Розправа розписана на цілий тиждень від 13—18. ц. м. включно.

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Акт обвинувачення обіймає 10 сторінок машинового письма. Його зміст — як зміст усіх актів обвинувачення у численних попередніх процесах проти ріжних б. українських послів — торкається виключно вічевих промов обвинуваченого, виголошених літом 1928 р. і в червні 1929 р. В акті обвинувачення згадується загалом про 12 віч, з того 11 на Покуттю і 1 у Львові. Ці віча такі: 15. VII. 1928 р. у Шепорах, 17. VII. 1928. р. у Товмачику, 18. VII. 1928 р. в Іванівцях, 22. VII. 1928 р. у Пилипах, 29. VII. 1928 р. у Ключеві Вел., тогож дня у Печеніжині, 5. VIII. 1928. у Косові, 12. VIII. 1928 у Коршеві, тогож дня у Годах, 23. VIII. 1929 в Жабчі, 16. IX. в Надвірній і 27. VIII. 1928 у Львові. Щодо двох останніх віч, то за виступи на них ред. Паліїв обвинувачений не за 58 § (держ. зрада) лише § 65 а) (накликування до заворушення прилюдного спокою).

Конкретні закиди, які акт обвинувачення робить ред. Паліїву, в усіх випадках майже ідентичні. Характеризує їх акт обвинувачення на вступі так: „У промовах виголошених прилюдно і супроти більшої скількости людей обв. представляв громадно зібраним слухачам рускої народности, що приналежність південно-східних земель до польської держави є кривдою руского народу, який замешкує ті землі, і що польська державна адміністрація гнобить руский нарід, стосуючи до нього несправедливу і кривдячу політику; дальше взивав своїх слухачів, заохочуючи їх і стараючись намовити їх до того, щоби були готові визволитися зпід її панування і створити з її півд.-східних територій, замешкалих русинами, — незалежну українську державу“. (Акт обв. вживає всюди терміньольоґію „рускі“, „русіні“, а слово „український“ бере в „лапки“). Головний закид акту обв. спрецизований у такому твердженні: „... підприняв акцію, яка змагала до відірвання частини від одностайного звязку держави, а також до заворушення і до громадської війни внутрі держави, а цей вплив не залишився без наслідків і без звязку з іншим злочинним підприємством“.

У мотивах до акту обвинувачення сказано таке:

„Обвинувачений Дмитро Паліїв, редактор скрайньо націоналістичної рускої ґазети, яка виходить у Львові п. н. „Новий Час“, брав жиальну участь в політ. життю, як член ЦК УНДО Здобувши при виборах в 1928 році від тої партії посольський мандат до сойму, не проминув нагоди використати посольську недоторканість і рахуючи на постійну безкарність, почав працювати явно в напрямку скрайно ворожім для польської держави. Ця діяльність полягала на уладжуванні в ріжних місцевостях Покуття цілої низки посольських віч, на яких обвинувачений виголошував до своїх виборців, отже місцевих селян рускої народности, промови, які підбурювали їх проти держави і польського уряду, а навіть просто взивали до відірвання того краю від Польщі і створення з нього незалежної держави“.

Акт обвинувачення покликав 38 свідків, з того 20 функціонарів і комісарів поліції. Оборона представила зі свого боку 22 свідків.

ОБОРОНА ОБВИНУВАЧЕНОГО.

Обвинувачений до вини не почувається. Є націоналістом і стоїть на становищі, що кожна нація має право сама собою порядкувати і у своїй власній державі доходити до найвищих щаблів збірного розвитку. Українська нація змагала теж до того свого природного розвитку і створення власної держави, але в боротьбі зі зовнішніми противниками ця держава впала і стала тереном експанзії сусідніх держав. Від того часу обв. увійшов думками і тенденціями в конфлікт з істнуючим станом. Маючи до вибору поміж можливими закидами державної чи національної зради— обв. не мав вибору. Прийшовши до висновку, що українська нація втратила свою державність не тільки наслідком несприяючих зовнішніх умовин, але і наслідком внутрішніх недомагань нац. організму, обв. уважав своїм обовязком працювати над народом, щоби його зробити здібним до збудування і втримання своєї держави. Цієї лінії тримався у своїй діяльности перед вибором на посла і після того. На посольських вічах представляв згідно з правдою безправства і шикани, доказуючи, що треба їм протиставитися одноодушно і солідарно та ілюструючи це прикладами з історії інших народів, м. ін. народу польського. Говорив теж про денаціоналізаційну і кольонізаційну політику держав, які поділили поміж себе українську територію. Говорив про закони, які могли принести деяку користь українцям, але які не були переведені, і про закони, які нищили український дорібок У своїх виступах говорив справді про українські права до самовизначення, але спирався при цьому на декларації, складенів отверто і прилюдно зі соймової трибуни головою Укр. Парл. Репрезентації д-р Дмитром Левицьким на початку попередньої соймової каденції (тут обв. читає зі соймових стенограмів польський текст тої заяви). Однак обвинувачений не взивав до збройної боротьби, ані до повстання, ані до непослуху владі. Не робив цього хоч би тому, щоби не наражувати своїх виборців на непотрібні і безнадійні жертви. Тому в акті обвинувачення є нотки правдиві, але й є повна фантазія, є яскраві видумки.

Тут обвинувачений переходить по черзі всі конкретні випадки (віча), спростовуючи закиди та доказуючи їх натяганість, нельоґічність, внутрішню протирічність, або фантастичність. Обвинувачений подрібно описує кожне з вищеназваних віч та подає зміст кожної своєї промови, при чому торкається ширше тих ділянок польської національної політики, про які була мова у дотичних промовах (нпр. шкільна, адміністраційна чи аґрарна політика).

Резюмуючи, обв. заявляє, що у своїх вічах представляв факти з голої дійсности, та з другого боку розвивав національно-політичну ідеольогію партії УНДО.

Після перерви на питання прокуратора обв. оповідає про свій засуд у 1921 році у справі КУМ-а (Комітет Української Молоді). Від 1927 р. бував за кордоном: у Відні, Берліні, Женеві, куди виїздив на міжнародні конгреси. Не перечить, що стрічався з ріжними емігрантськими діячами, м. ін. полк. Коновальцем. Знав, що цей останній є командантом УВО і — як політик і журналіст — уважав за потрібне інформуватися про справи підпілля, яке в свою чергу є вагалом політичної ситуації. Обвинувачений стоїть на становищі, щоби методи УВО не приносили шкоди українській нації (саботажі з 1930 року). Членом УНДО є від 1925 року. Стоїть на становищі програми, виступає проти всяких ухилів. Програма УНДО була видрукована і не була сконфіскована.

Опісля почалося

ПЕРЕСЛУХАННЯ СВІДКІВ.

Св. **Гайніш Файгар**, селянин із Шешор, пригадує собі лише те, що обвинувачений згадував: „Платимо податки, та не маємо добрих доріг, п. староста купив собі авто". Пригадує собі що співали „Ще не вмерла". Чи промовець зворохобив нарід не знає.

Св. **Ян Завісляк**, пшодовнік поліції та комендант постерунку у Пістині, був на вічу 15. 7. 1928. Тямить, що обвинувачений говорив: „Мусимо йти рука в руку, щоби скинути польське ярмо". Польща приноровлює до українців закони такі, як колись Росія. Віча не розвязав, бо мав лише 5 поліцаїв.

Св. **Йос. Сярбач**, поліцай із Шешор, пригадує собі, що обв. говорив, що Польща рубає українські ліси, а гроші з того йдуть на військо. На основі того, що чув, годі свідкові знати, чи промова була протидержавна.

В год. 14. розправу перервали до найближчого дня.

*

На вчорашній розправі занедужав прис. суддя Левандовський. На його місце війшов ґр. д-р Лось.

—о—

Відгомін загального перепису

Станиславівський воєвідський уряд простує.

До Редакції часопису „Діло" у Львові.

На основі § 19 пресового закону з дня 17. грудня 1862 р. Воєвідський уряд просить помістити в найближчому числі свого часопису таке спростування:

Неправдою є, що заміти, зроблені в ч. 292 „Діла" з 18. грудня 1931 р. проти списовим комісарям, які переводили другий загальний спис населення в Медині пов. Калуш, відповідають дійсному станові річи. Зокрема не правда, що в цій місцевості переводили спис комісарі тільки польської народности, що подавали списові аркуші, не виповняючи взагалі рубрик щодо релігії, матірної мови і щойно наслідком інтервенції населення виповнили згадані рубрики. Зате правдою є, що в Медині спис населення переводило пятьох комісарів, а саме Григорій Оралевський, секретар староства, Евген Шиґел, приватний урядник з Калуша, Василь Оліфчук, громадський секретар, Михайло Приймак, рільник і Теодозій Козловський, управитель школи. З тих пятьох комісарів два перші належать до польської народности, а призначено їх на списових комісарів через недостачу місцевих кандидатів, відповідних до таких функцій. Зате три інші зачисляються до народности української.

Правдою є, дальше, що не стверджено, щоби хтось із згаданих комісарів допустився надужиття чи нарушень обовязуючих приписів в справі ведення спису. Правдою є, що списові комісарі виповняли дотичні рубрики списових формулярів згідно з волею і бажанням населення, як це виказали подрібні доходження, оперті на протоколярному переслуханні місцевого населення. Кость Парцей, про якого згадує стаття, сам заперечив відомостям про зловживання і ствердив, що списовий комісар вписав йому аркуш так, як він зізнавав. Жінкам, які не вміють ні читати, ні писати і прийшли до Костя Парцея, відчитав списові аркуші присутній начальник громади, після чого ті жінки ствердили, що аркуші виповнені згідно з їх бажаннями.

За воєводу:

Яворський, начальник виділу.

—о—

НАШ КЛИЧ:

ЩО РОКУ КУПИТИ ОДНУ БОДАЙ КНИЖКУ ВІД „ПРОСВІТИ"!

ВСІ НА ФРОНТ РОЗБУДОВИ „ПРОСВІТИ"!

ОСТАННІ ВІСТИ

ВІДКИНЕНІ ПРОТЕСТИ З ОКР. САМБІР.

Найвищий Суд у Варшаві розглядав у понеділок три виборчі протести проти соймових виборів в окрузі ч. 49. (Самбір, Ліско, Рудки, Мостиска, Городок) та ухвалив усі три протести відкинути й вибори признати важними.

ЕРІОТІВ КАБІНЕТ ЗАГРОЖЕНИЙ.

ПАРИЖ, 13. VI. ПАТ. Опозиційні часописи повідомляють, що Еріотів кабінет загрожений. Радикали та помірковані не можуть порозумітися, хоч їх програми в багато точках схожі. „Амі ді Пепль" твердить, що Еріотів кабінет не переживе першого відруху задля санації фінансів. Даляліє жде лише хвилини, щоби стати на чолі поважного відламу.

ЕРІО В ЖЕНЕВІ.

ПАРИЖ, 13. VI. ПАТ. Еріо з Мекдональдом виїхав до Женеви. Поїде й міністр війни Бонкур і знавці, що візьмуть участь у льозанських переговорах.

ПАРИЖ, 13. VI. Преса повідомляє, нібито між Еріо та Мекдональдом іще перед виїздом до Женеви прийшло до порозуміння в справі воєнних репарацій. Мекдональд, мовляв, предложить ферії зброєнь на 10—15 літ і буде старатися здобути від Німеччини заяву, що стверджувала би її мирні настрої.

СНІГ.

ЛІЛЬ, 13. VI. У Ер ля Ліс впали дуже великі сніги, що вкрили довколичні поля.

ПОЇЗД НАЇХАВ НА АВТО.

СОКАЛЬ, 13. VI. ПАТ. На з. шляху Володимир В. — Львів на стації Бубнів поїзд наїхав на авто й розбив його зовсім. Поїзд зупинився та забрав ранених пасажирів авта до Сокаля. Їх віддали до шпиталю. Це Лев Метницький, його жінка Віра з Луцька, Вал. Кузьмінський з кольонії Зигмунтівка. Метницький, заступник автомобілевої фірми в Луцьку, не завважив був поїзду.

РУМУНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ РОЗВЯЗАЛИ.

БУКАРЕШТ, 13. VI. ПАТ. Урядовий денник приніс декрет про розвязання парляменту, що визначує рівночасно нові вибори до палати послів на 17 липня, а до сенату на 20 липня ц. р. Обі палати зберуться 30. липня.

ГАВЗНЕР ПОЛЕТИТЬ УТРЕТЄ?

Гавзнерів літак має понтони, тому він уратувався. З Льондону заперечують вістку, начеб Гавзнер підчас блукання по морі пив воду з радіятора, бо він мав ґальон води, їв сендвічі та попивав собі кавою. Парох Нюарку, о. Кнапек впевняє, що Гавзнер полетить небаром утретє.

МАДЯРЩИНА ХОЧЕ МОНАРХІЇ.

БУДАПЕШТ, 13. VI. ПАТ. Палявічіні в палаті домагався від уряду активнішої політики для привернення Габсбурської династії на Мадярщині.

КОСТЕК-БЕРНАЦЬКИЙ ПРО БЕРЕСТЯ.

Небаром за дозволом військової влади вийдуть друком спомини бувш. команданта берестейської тюрми Костека-Бернацького про Берестя. Він — як запевняє варшавська преса — не щадить у тих споминах послів-вязнів, а ще найліпше висловлюється про Вітоса.

СЛУЖБОВЦІ НАЙВ. СУДУ ОБВИНУВАЧЕНІ В КОМУНІЗМІ.

В окр. суд у Варшаві почалася в понеділок розправа проти службовця Найв. Суду Шота, його сестри бібліотекарки Гонорати, суд. аплікантки Гольцівни, службовця секретаріяту Маковського і ін., обвинувачених у комунізмі. Підчас ревізії найшли в Щотовій канцелярії та бібліотеці комуністичні відозви. Оборона старається доказати, що обвинувачені не є комуністи, а займалися комунізмом для студій.

ФОН ПАПЕН В ЛЬОЗАННІ.

БЕРЛІН, 13. VI. ПАТ. У вівторок веч. німецька делеґація під проводом фон Папена виїзджає до Льозанни. В склад делеґації входять: міністр закорд. справ Нойрат, держ. секретар Більов, міністри Шверін-Кросіґ і Вармбольд.

ДОЛЯР ІДЕ ВГОРУ.

У понеділок на варшавській біржі в приватних оборотах платили за доляра 8.89. Золотий доляр 9.04.5, 9.05.

НОВИНКИ

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорущина 5.** (біля кіна „Аполльо") поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 1995 3—?

— **Де купити дешево дійсно добрий годинник, срібні або золоті вироби? У Івана Зельтенрайха,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 1728 23—?

— **Програма концерту Марії Сокіл,** прімадонни Київської державної опери, який відбудеться в **четвер 16-го ц. м.** у салі Муз. Т-ва ім. Лисенка, дасть змогу нашим мельоманам почути вперше пісні наших визначних композиторів із наддніпрянських Косенка, Козицького і Мейтуса, із галицьких Барвінського, Людкевича, Н. Нижанковського і А. Рудницького. Другу половину концерту заповнять пісні російських музик Рахманінова, Василенка і Ґлієра — і вкінці — цілу низку оперових арій (з опер „Чародійка", „Турандот", „Отелльо" і „Тоска").

— **Обовязково** відвідайте Виставку сучасної української графіки. 29 червня зачиняється!

— **Зміна в репертуарі театру.** Секретаріят львівських м. театрів повідомляє, що з огляду на недугу арт. Красновецького сьогоднішня (вівторок) вистава „Срібного сну Сальомеї" не відбудеться. Великий Театр дає сьогодні „Брашонові клопоти" по знижених цінах, а в Театрі Ріжнородностей буде ґен. проба оперетки „Остання ніч Фреда Краха".

— **Шовіністичний хуліґанізм.** Про настрії польської молоді, вихованої в протиукраїнській атмосфері, яка панує тепер у польських школах і приватних домах, свідчить факт, що стався минулої неділі у Львові. На ученицю VI кл. дівочої школи ім. Грінченка Ірену Пазуняк, що мешкає на Левандівці, напав біля головного двірця якийсь молодий лицар і вдарив її з цілої сили якимсь залізним предметом по голові. Про силу удару свідчить глибока рана, яку бідна дівчина потерпіла під волоссям над чолом. Побиту обляла кров, але ніхто з очевидців не станув в її обороні. Причиною звірського нападу був український народній одяг, в якому дівчина йшла до своєї школи, щоби взяти участь у Святі Молоді. Цей український одяг так подразнив патріотичні почування хуліґана, що аж ударом зробив собі сатисфакцію.

— **Український культфонд у Румунії.** Українське громадянство в Румунії рішило станути до зорґанізованої оборони культурних здобутків української нації на терені румунської держави, протиставлячись систематичній денаціоналізації українського народу. Щоби здобути засоби на ту ціль, засновано фонд оборони української культури (культфонд), опертий на добровільному оподаткуванні кожного свідомого члена нації. У звязку з тим черновецький „Час" оголосив відповідний заклик до українського громадянства. Культфонд, якого головою став сенатор д-р Волод. Залозецький, має власне бюро в Чернівцях (Народній Дім) і збирає гроші та заяви на адресу Кредитового Банку також (вул. Петровича ч. 2).

— **Димісія режісера Шілера.** Як повідомляє польська преса, наслідком домагання міродатних чинників у львівському маґістраті не відновлено контракту театрального режісера Шілера з директором театрів Гожицею.

— **Арештування за летючки.** Львівська поліція арештувала комуніста Ад. Дрешера, Юрія Великановича студ. університету, Рожу Гальпернівну ґімн. абсольвентку, Ґіз. Каверінну студ. університету, Сид. Швенца ґімназиста, Сулямит Левітасівну, Вільг. Штрасера, Ц. Брунненграбера та Берн. Фухса. Крім тих арештували ще Мойс. Фрідмана, Малку Шайнер, Сам. Марґулієса, Берн. Райхенштайна та Герм. Шубрика. Їм закидають поширювання летючок. Були це відомі „пацифістичні" летючки, що їх підписав режісер Шілер.

— **Дрібні вісти.** Академія ветеринарійної медицини у Львові святкувала 10. ц. м. ювилей 50-літного істнування. — Служниця Р. Дзямського у Львові, 25-літна Катерина Кулик застрілилася з револьвера свого службодавця. Причиною самогубства була мабуть нещаслива любов. — В Любліні студент варшавської політехніки Тадей Зволінський застрілив свою наречену, студентку люблинського університету, Марію Педровну і вистрілом з револьверу відобрав собі життя.

— **Як уратувався Гавзнер.** Вістка про вратування трансатлянтійського летуна Гавзнера потвердилася. Як відомо, вратував його малий англійський корабель „Ціршешел", що возить тільки нафту. „Ціршешел" виловив Гавзнера з моря, як плив на своїм літаку в південно-східному напрямі, в місці, віддаленому 800 км. на захід від міста Опорто в Португалії. Сталося це в суботу коло 10 год. вечором, з чого виходить, що Гавзнер плив на хвилях океану поверх

6 днів. А що його літак не ушкоджений, то видко Газнер ще перед тижнем, коли вийшла йому бензина, спустився на воду, здаючись на всякий припадок. Тепер корабель „Цірцешел“ приплиіве до Нового Орлеану, куди надіється прибути 27. червня, а що він не міг взяти зі собою літак, то літак лишився на водах океану. Газнер просив, щоби повідомити радіотелеграфом про його вратування перше всего його жінку та просити кораблі, які є на океані, щоби вратували ще його літак. Коли принесли радісну депешу до його жінки, вона була в церкві й молилася за ратунок чоловіка. Врадувана сказала, що цілий час не тратила віри, що її чоловік живе. Газнер походить із західної Галичини. Його батько був органістом у Ясліскáх біля Н. Санча і перед війною виемігрував до Америки.

— **Про незвичайне душогубство** і самогубство повідомляють з Гавайських островів. Гімназійний учень Вілям Нунс завів на вершок вулькану свою наречену Маргарету Енос, яка відкинула його женихання, і струтив її в глибину кратеру. Опісля сам кинувся за нею.

— **Іспит зрілости** в дівочій гімназії Рідної Школи в Станиславові відбувся в днях 3—8 червня під проводом делегата Кураторії, директора II. держ. гімназії в Станиславові п. Ст. Умінського. Іспит здали: Горняткевич Марта, Грицак Наталія, Гриньків Марія, Дідошак Іванна, Козак Марія, Мицик Анна, Олесницька Іванна, Рачковська Єлисавета, Сілецька Ірина, Совук Ірина, Стефанович Оксана, Ульвинська Олександра, Федушка Бляика, Хоптяк Ангелина, Чапельська Мирослава, Ястрембська Оксана. Дві учениці репробовано на пів року.

— **Рідке свято.** Дня 21. липня ц. р. влаштовує читальня „Просвіти“ в Комарні“ ювилейне свято з нагоди свого 50-літного істнування. Тому, що того самого дня намічений зїзд всіх комарнинців, ювилейний комітет прохає цею дорогою переслати негайно на руки адвоката О. Утриска в Комарні адреси осіб, що перебувають поза Комарном.

— **Відчит** д-ра Осипа Філяса на дуже актуальну тему: **„Воздух, вода, сонце і здоровля дитини“** відбудеться в четвер, дня 16 ц. м. в год. 6 веч. в салі Укр. Бесіди заходом Укр. Бесіди і Порадні Матерей.

ЗАЯВА.

З львівської преси довідуюся із здивуванням, що моє імя підписано під якоюсь, ближче мені незнаною політичною декларацією. Отсим заявляю, що ніякої деклярації я не підписував, нікого до підписання мене не уповажнював та що згаданий підпис сфальшований.

У Львові, 13. червня 1932.

Микола Колесса.

Із судової салі.

ДВА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В ТЕРНОПОЛІ.

Минулого тижня була друга з черги сьогорічна каденція суду присяглих в Тернополі. На воканді були тільки три справи. В понеділок 6 ц. м. душегубство дитини (обвинуваченого засудили на один рік тяжкої вязниці), вівторок 7 ц. м. розправа проти Евстахія Рудакевича, 19-літнього селянського хлопця з Довжанки, повіт Тернопіль за злочин державної зради з § 58 б) і ц) і з § 59 ц) австрійського карного закону і в середу 8 ц. м. проти 36-літнього цегольняного робітника Йосифа Калити, родом з Грималова, замешкалого в Зарубинцях, повіт Скалат, рівнож за злочин державної зради з тих самих §§, що обв. Рудакевич. В обох політичних розправах проводив трибуналові суддя Зигмунт барон Гостковський (він був членом наглого суду в Тернополі, що 27 квітня ц. р. засудив на смерть трьох українських селян, з яких двох — Якова Пришляка і Павла Голояда — 28 квітня ц. р. страчено), вотували судді Мешковський і Тіль, обвинувачував віцепрокуратор д-р Врубель, боронили обв. Рудакевича адв. д-р Олекса Олійник, а обв. Калиту адв. посол д-р Степан Баран, оба безплатно з уряду.

Евстахія Рудакевича обвинувачено за це, що в неділю дня 10 січня ц. р. розкинув в парохіяльній церкві при вул. Руській в Тернополі в часі Служби Божої летючки з підписом ОУН (про ці летючки та про їхній зміст була свого часу окрема передовиця в „Ділі“ д-ра Ст. Барана). Обвинуваченого Рудакевича схоплено на місці на горячому учинку і віддано в руки поліції і від 10-го січня ц. р. є він у слідчому арешті. Лава присяглих узнала обвинуваченого винним згідно з актом обвинувачення і трибунал засудив його на півтора року тяжкої вязниці.

Обвинувачення проти Йосифа Калити, типового сільського беззомельного пролетаря-коміринка, батька четверо дітей, має інший характер, його обвинувачують за комунізм. Іменно в ночі з 5 на 6 вересня 1931 р. приліпив хтось на склепі польського кулка рільничого в Зарубинцях, повіт Скалат, аркуш білого паперу з короткою квачем малюваною відозвою в українській мові, в котрій взивано до святкування міжнародного дня комсомолу і закінчено закликом „проч з війною, хай живе революція, хай живе комсомол“ КОЗУ. Підозріння упало відразу на обвинуваченого, про котрого знали, що передплачує сельробівські часописи і що при виборах в 1928 р. агітував за листою комунізуючого москвофільського сельроба ч. 19. Дня 8 вересня м. р. прийшла поліція його арештувати, а обвинувачений догадуючися, що його арештують, перед приходом поліції тогож таки дня утік за недалекий Збруч. Там його негайно арештовано і посаджено в тюрму у Фридрихівці коло Волочиськ, звідки 14 грудня м. р. в ночі перекинено його до Галичини, де його третього дня арештували.

Обв. Калита до вини не почувається. Комуністом не був і не є і не писав інкримінованої відозви. За Збруч пішов з причини, що йому жінка вічно дошкулювала, та й думав найти там роботу, котрої тут не мав. Знавці письма професор Іван Дигдалевич і учитель Зенон Ґарбяж в письменному ореченні написали, що письмо на відозві мимо цього, що не писане скорописом, походить з руки обвинуваченого. На устній розправі злагіднили, а властиво перечеркнули своє первісне письменне орекчення. Оборонець пос. д-р Баран задавав більше як годину цілий ряд подрібних питань знавцеві Дигдалевичеві, виказуючи, що знавці помилилися навіть щодо самої назви письма, звучи його курсивою, коли є це типове рондо і що знавці не знають навіть характристичних цих букв славянського скоропису. Остаточно на запит оборонця пос. д-ра Барана оба знавці заявили, що не виключають, що інкриміноване письмо може походити з іншої руки, а не з руки обвинуваченого. По промовах прокуратора і оборонця лава присяглих вісьмома голосами потвердила головне питання в напрямі державної зради з § 58 б) і ц) і з § 59 ц) кар. зак. а трибунал засудив обвинуваченого на пятьнацять місяців тяжкої вязниці.

В обох повищих процесах лава присяглих складалася виключно з поляків, в чому було 10 польських селян. Характеристичне також, що на 30 вильосованих в осінній каденції суддів присяглих в окрузі з українською абсолютною більшістю — був всего один українець Володимир Хрупович, купець з Грималова. Повищі оба процеси є першим політичним процесом в Тернополі по півторарічній перерві, бо за останнього півтора року всі політичні процеси з Тернополя — а було їх понад десять — відбувалися з правила у Львові.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Марія з Гладиловичів Біневичева, жінка залізничника емерита в Самборі, померла по довгій і важкій недузі в 79 році життя.

Покійниця була щирою свідомою українською жінкою. Вихована в домі своїх патріотичних батьків Гладиловичів серед братів відомих діяльних українських громадян бл. п. Адольфа і Дамяна Гладиловичів присвоїла собі змалку ідеї українського відродження і жила тими ідеями до кінця життя. А в домашньому життї визначалася зразковими прикметами християнського милосердя і терпеливости. В. Їй П.!

—o—

Дописи.

ЛУЦЬК. *(„Ревієві вечорі“ на Волині).* Знані львівській публиці з виступів на Клепарові, Личакові, Замарстинові й Богданівці п. В. Крижанівський і пані Іра Вовина, як також громадянству інших місцевостей у Галичині, влаштували зі значним успіхом низку ревій під назвою „Веселий вечір“ на Волині, а саме: в Ковлі в салі „Союзу Українок“ (14. V. ц. р.), в Мацієві (15. V.), в Голобах і Мельниці (19, 20, 21. і 22. V.), в Княгинику (28. V.) і Юзефині (29. V.). В днях 3. і 4. червня п. В. Крижанівський і п. І. Вовина при участи артистів Д. Степняка, Старощука-Дольного й Ігоря Крижанівського та двох місцевих аматорок влаштували в Луцьку „ревієві вечорі“, на програму яких склалися: „Куди вітер віє“ (Крижанівський, Вовина, Степняк, Старощук-Дольний і одна аматорка), чардаш „модерн“ — п. Вовина, „Борщанів осел“ — п. Ія. Крижанівський і дві аматорки, Ой-ра, Гоп-гоп гопака, Студент і студентка — В. Крижанівський і І. Вовина, танець бояриці — Вовина, куплети — В. Крижанівський і танець моряків — В. Крижанівський і Вовина. Ревії пройшли з великим моральним успіхом, хоча з меншим матеріяльним, причин чого треба шукати в специфічних луцьких умовинах: що не благословляється певною політ. групою, того загалом українські урядовці бояться. Вплинула й маленька саля союзу робітників на периферії міста, яка не притягає до себе інтелігенції. Щож до виступів артистів, а передовсім п. В. Крижанівського й п. Іри Вовиної, то треба підкреслити їхній правдивий артизм, а особливо ту дискрецію й шляхотність, які є характеристичними для їх гри і танців. Дуже приємно бачити, як вони зручно минають небезпеку переступити на ту межу, де починається банальність і вульґарність та всякий „перець“, яким так часто торгують великоміські легкі театрики. В сьогоднішні часи такий театрик є просто потрібний на прибиття усяких темних хмарок й вандрівки Волині. І можна гадати, що цих артистів скрізь зустріне українське громадянство прихильно. Щож до „історичної“ тепер уже пісні „Куди вітер віє“, то її, з огляду на її дуже грубий „реалізм“ нашого ганебного „вчора“ й дуже несмачні моменти образливої карикатури треба будоб здати до архіву. Вона не стільки змушує українців сміятися, скільки — червоніти.

П. П.

—o—

СПОРТ.

Україна — Білий Орел 2:0 (2:0).

Пята з черги перемога України, яка виступила в ослабленому складі без Скреготи (досі „Романа“), Цимбали і здискваліфікованого на 3 місяці Олійника. Дружина представлялася ось-так: Бутель, Дицьо, Сич, Підлісецький, Воробець, Борсук, Лапчук, Ґоцький І., Лисик, Ґоцький II. і Максимів.

У першій половині легка перевага нашої дружини, для якої ворота добули: в 19 мін. гарним стрілом Ґоцький II. і в 25 мін. Лапчук.

У другій половині приноровила Україна тактику дефензивну, через що зовсім непотрібно дала противникові змогу часто пересиджувати під своїми воротами, що при дещо ліпшій грі нападу Білого Орла могло би зовсім погано закінчитися. В Україні слід підчеркнути добру гру Сича і Бутля, який боронив незвичайно щасливо і крім багатьох грізних позицій оборонив також карного. В помочі мило розчарував Підлісецький, зате в нападі знова завів Лисик та зовсім слабо грав Максимів. Інші грали як звичайно і назагал вдоволили. До низького рівня гри причинилося у великій мірі мале й нерівне грище Білого Орла, яке зовсім не надається до поважніших змагань. Видців понад 600. Суддював дуже добре п. Брездень.

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

ЛЬВІВ. Погонь—Варта 2:1 (0:1).
КРАКІВ. Краковія—Висла 2:2 (1:2).
КАТОВИЦІ. Чорні—Рух 2:2 (0:1).
ВАРАШАВА. Гарбарня—Польонія 5:1 (5:1).
ЛОДЗЬ. Леґія—ЛКС 2:1 (2:0).

ЗМАГАННЯ А-КЛЯСИ.

ЛЬВІВ. Сокіл II.—Олд Бої 4:2 (2:2).
ЛЬВІВ. Світезь—Погонь I. Б. 4:4 (3:3).
ПЕРЕМИШЛЬ. Польонія-Гасмонея 3:1 (1:1).
— Змагання Погонь (Стр.) з Чорними і Лехія з Ресовією відложено.

Мистецтва Б-кляси.

ПЕРЕМИШЛЬ. **Чувай — Сян 3:2 (0:1).** Незаслужена програна Сяну, який мав увесь час замітну перевагу. Сторонничо суддюючий п. Пшестшельський признав Чуваєві рішаючі ворота, яких зовсім не було.

СТАНИСЛАВІВ. **Пролом — Адміра 4:3.**

Мистецтва Ц-кляси.

ЛЬВІВ. **Пошіск — Степ 4:3 (2:1).**

ХОДОРІВ (5. VI.) **УСТ — Дрор 5:0 (0:0). УСТ — Подумінь 7:3 (3:1).** Товариські змагання.

КАЛУШ. Змагання у відбиванці між Чайкою і жидівською дружиною Гашомер-Гацаїр закінчилися двічі перемогою нашої дружини 30:10 (15:3) і 30:10 (15:5).

СИТКІВКОВІ ЗМАГАННЯ ЗА ЧАШУ ДЕЙВІСА.

Анґлія — Польща 4:1.
Німеччина — Ірляндія 4:1.
Японія — Данія 5:0.

ЗА ЧАШУ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТОВОГО СОЮЗУ.

Український Спортовий Союз зорганізував реферат копаного мяча. Дотепер зареєстровано дружини львівської округи, а саме Сокіл IV. (Личаків), УРСК (Україн. реміси. спорт. клюб, також Личаків), Мета (Сокіл Клепарів), Чорноморці (Жовківське передмістя) та Дніпро (Винники під Львовом). Дружини вже змагаються і дотеперішні висліди змагань такі:

5. VI. **Дніпро УРСК 5:1 (3:0).** Виграє Дніпро диспонуючий кращими стрільцями. УРСК в ослабленому складі. Суддював п. Стебницький.

9. VI. **Сокіл IV. — Чорноморці 3:2 (0:2).** Комбінована дружина Сокола щойно в другій половині приходить до себе і тоді добуває двоє воріт Чорний і одні з карного Віршук. Чорноморці держались добре, не використали однак багато догідних позицій. Суддював п. Рак.

12. VI. **Сокіл IV — Дніпро 5:0 (4:0).** Перший цьогорічний виступ Сокола у Винниках приніс йому гарну побіду. Ворота для Сокола добув четверо Чорний, а одні Мельник з карного, пятих воріт добутих ефектовно Чорним суддя не запримітив начас та не відсвистав. Дніпро це молода ще дружина, яка добре держиться в полі, не використовує привоорітних ситуацій. Суддював п. Рак.

12. VI. **УРСК — Чорноморці 2:1 (0:0).** Змагання виграє несподівано, але заслужено УРСК для якого двоє

воріт добуває Фуглевич. Чорноморці грали дуже амбітно та під кінець змагань мали навіть перевагу і тоді Матвіїв добуває для них почесні ворота. Суддював п. Стебницький.

Таблиця змагань за чашу У. С. С.

1) Сокіл IV 2 гри, 4 пункти, в. в. 8:2.
2) Дніпро 2 гри, 2 пункти, в. в. 5:6.
3) УРСК 2 гри, 2 пункти, в. в. 3:6.
4) Мета 0 гор, 0 пунктів.
5) Чорноморці 2 гри, 0 пунктів, в. в. 3:5.

Провінціональні дружини, що бажали би зорганізувати в своїх округах змагання, звернуться письменно до У. С. С., або просто до субреферату копаного мяча на адресу: Дирвль Степан, Львів, Клепарів, вул. Варшавська 9. (Кооп. „Згода“).

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТОВЦЯ В ПЕРЕМИШЛІ.

Дня 9. червня ц. р. відбувся заходом УСК „Беркут“ в Перемишлі День Українського Спортовця. В програму входили легко-атлетичні змагання жінок і мужчин та змагання в копаному мячі. В легко-атлетиці стартували змагунки УСК Беркут та змагуни рух. Т-ва Сокіл Перемишль, УСК Запорожець Нижанковичі і УСК Беркут Перемишль. Змагунки Сокола явились на старті. Рівень вислідів добрий, коли взяти під увагу, що це початок сезону, та сильний і противний вітер, який шкодив головно при скоках. Змаганням приглядалося публики біля 500 осіб.

Осяги: лег.-атл. жіночі конкуренції: біг 60 м.: Стасівна 8.8, Посацька 9.2, Шостаківська — всі з Беркута.

Скок в далечінь: Стасівна 3.92, Посацька 3.55, Шостаківська.

Стусан кулею: Посацька 8.045, Стасівна 7.01, Шостаківська. Гарно зарепрезентувалася п. І. Посацька, яка при кращім опануванні стилю осягне легко 9 м.

Мужеські конкуренції: Біг 100 м.: Будзинь 11.7, Опока 12.3, Мартин, усі УСК Беркут. Молодий змагун Беркута Будзинь показався знаменитим спрінтером.

Біг 1500: Коломиєць (Беркут) 4.55,1, Ошудляк (Сокіл).

Скок в далечінь: Будзинь 5.78, Козак 5.75, Опока 5.50, всі з Беркута.

Мет диском: Козак 32.45, Семенюк, Копистянський, всі з Беркута.

Змагання в коп. мячі: УСК „Запорожець“ Нижанковичі — УСК Беркут Перемишль 1:3 (0:2). Беркут по чотирох роках перерви знову відновив секцію коп. мяча, яка при вмілому проводі може дорівнати Беркутові з давних літ. При більшому опануванні гри міг Беркут побільшити стан воріт. Найкращі в Беркуті: Дигдалевич (1), для Запорожця (з карного) Лось

Суддював проф. Медвіцький.

Дня 19. ц. м. влаштовує УСК Беркут в Перемишлі перегони човнами на Сяні. Віддаль 8 км. Перегони відбудуть 4 км. проти бігу ріки і 4 км. з бігом ріки. Обсада човна 2 особи.

З початком липня ц. р. організує УСК Беркут легко-атлетичні змагання.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 13.VI 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 2·00 зол., за літру молока 20—21 сот., літру сметани 1·00 зол., копу яєць 3·70 зол.

——o——

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр.

Вівторок, 14. VI. год. 7.30 веч. „Срібний Сальомеї“.

Середа, 15. VI. год. 7.30 веч. „Срібний сон Сальомеї“.

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 14. VI. год. 8. веч. „Бурашонові клопоти“.

Цирк Станевських (площа Бема):

Вівторок, 14. червня дві вистави: в 4-ій год. попол., в 8.30 веч.

Середа, 15. червня прощальна вистава: в 4-ій год. попол. і в 8.30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: „Революціонерка“

КАСІНО: „Страшна ніч“ (з Бродзішом).

КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і мр Гайд“ та Вбивство през. Думера.

ЛЕВ: „Хай живе свобода!“, „Король Бульварів“.

МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і мр Гайд“ та Вбивство през. Думера.

МІРАЖ: „Христя Лісниківна“ (Лія Мара та Гарі Лідтке).

ОАЗА: „Веселий Мадрид“ (Рамон Новаро), „Фатальний матерац“ (Льорель і Гарді).

ПАН: „Міліон“, „Чудесні діти“.

ПАЛЯС: „У кигтях чрезвичайки“.

ПАСАЖ: „Провалля пропавших людей“ та додатки.

ПРОМІНЬ: „Мертвий вузол“, „Кохання в пустині“.

СОНЦЕ: Гарі Піль і Чаплін.

СТИЛЕВЕ: „Розведені“ та звукова комедія.

УТІХА: „Тайна китайської дільниці“, „Пострах Тексасу“.

ХИМЕРА: „Монте Карльо“.

Програма радіо.

Середа, 15. червня 1932.

Братислава (278,8) 12.30 Концерт, оп. увертюри, 18.00 Мадярська авд., **Міляно** (331,4) 11.15, 19.05 Муз. всячина, **Штрасбург** (345,2) 13.00, 17.00, 20.45 Концерт, **Гельсінгфорс** (368,1) 20.05 Вес. пісоньки, **Білгород** (430,4) 17.00 Юг. пісні, Діно Любішич, **Стокгольм** (435,4) 21.45 Хор, **Рим** (441,2) 17.30 Дуети, 20.45 „Тангайзер“ оп. Вагнера, **Відень** (517,2) 17.00 Солісти, 20.00 „Він бляйбт Він“ радіопопурі, **Мінхен** (532,9) 19.50 „Нанон“ ком. оп. Жене, **Любляна** (574,7) 20.30 Спів, **Харків** (1037,5) 15.00, 18.00, 20.00 Концерт, 24.00 Арії з опер, **Москва** (1481) 17.30 Опера (досв. 720 м.), **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 14.00 Трансм., 16.30 Концерт, **Париж** (1724,1) 20.15 Оп. музика (1870—1900).

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 15. червня 1932.

12.10, 12.45, 15.10 Грамофон, 12.40 Метеор. ком., 15.00 Господарський ком., 15.30 „Фронтом до моря!“, 15.40 Для дітей „Бокс і Кізя“, 15.53 „Загадки“, 16.05 Грамофон, Сільва рерум, 17.00 Польська попул. музика (орх.), 18.00 „На півд. морях“, 18.20 Танк. музика, 19.45 Літер. авд., 20.00 Пісоньки, 20.55 „Два образки“ літер. чвертьгодина, 21.10 Спів, Гагарів (баритон), 22.00 Танк. музика, 22.25 „Над блакитним Дунаєм“ фейл., 22.40 Спорт, 22.50 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Важне для священиків. Перші, основоположні збори нового станового **Товариства священиків Львівської Архіепархії ім. св. Ап. Андрея** відбудуться у вівторок 21. червня 1932 в год. 10. в Дух. семинарії у Львові. В год. 9. відправить Преосв. Іван Архієрейську Сл. Божу в храмі св. Юра. Численно явитись оо. Собратів просить: **Комітет Основоположників.** 2029 2 2

Загальні Збори кооперативи „Вогні“ відбудуться дня 15. VI., в год. 6.30 вечором в домівці кооперативи при вул. Коспюшка 5, I. пов.

Українська Бурса ім. св. Івана Хрестителя в Дрогобичі приймає на шкільний р. 1932-33 питомців учнів народніх шкіл і гімназії за місячною оплатою 45 зол. за повне утримання. Висоту поданої оплати можна складати рівнож харчами, список яких подасть інтересованим Управа Бурси. У випадках гідних уваги Виділ знизить подану оплату. Подання вносити до дня 1. VIII. 1932. на адресу: Виділ Т-ва „Бурса“ в Дрогобичі, канцелярія д-ра Володимира Ільницького.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка.

При кончині дружини, матері та сестри бл. п. **Марії з Гладиловичів Бівевичевої** зазнали ми стільки щирого співчуття та помочі від наших знайомих та другів, що вважаємо за святий обовязок зложити їм над свіжою могилою Покійниці щиру подяку.

Дякуємо ПП. Венгриновичам та П-і Мартинцевій, що за ввесь час її важкої недуги навідували нашу домівку і потішали нас у тім важкім горі. Дякуємо Вп. о. совітникові Іляр. Гмитрикові, що в часі предовгої недуги навідував Покійницю та давав їй християнську потіху приготовлюючи її в далеку невідому нікому дорогу, що взяв участь в її похороні, а над її свіжою могилою зворушливим прощальним словом розтаяв заморожені важким горем наші серця і викликав запечену сльозу і так зменшив наш біль. Дякуємо Вп. оо. канонікові Рабієві і сотрудникові Федевичеві та о. професорові Білинському, що супроводили Покійницю на вічний супочинок. Дякуємо і тим всім другам та знайомим, що потрудилися відпровадити її туди, де немає ні горя ні болю.

Щире, щире спасибіг!

Муж, діти і рідня.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок 10.